Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu.
Birourile de annunciuri:
Brașovu, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Inserate mai primescu în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maass), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulu inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anu 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anu.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anu 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anŭ 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atâtu abonamentele câtu și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 263. Brașovŭ, Sâmbătă, 27 Noemvre (9 Decemvre) 1893.

Situațiunea scólelorŭ nóstre.*)

VI.

Brașovŭ 26 Noemvre v.

Pe nicĭ unŭ terenŭ nu s'a manifestatŭ mai hotărîtŭ, prin fapte neîndoióse, tendința adversarilorŭ noștri de a ne nimicì cultura românéscă și de a ne amenința printr'asta fațișŭ în esistența nóstră națională, ca pe terenulŭ învěțămêntului nostru publicŭ.

Aicĭ, pe acestŭ terenŭ, celŭ mai espusŭ, celŭ mai amenințatŭ și celŭ mai însemnatŭ în viéța nóstră națională trebuia dér sĕ ne concentrămŭ tóte forțele. Scólele nóstre erau punctulŭ archimedicŭ în lupta nóstră de esistență cu maghiarismulŭ violentŭ și era clarŭ și învederatŭ, că décă vomŭ lăsa ca deținětorii puterii de statŭ, dușmanĭ limbei și naționalității nóstre, sĕ-șĭ înfigă ghiarele și în carnea viă a învěțămêntului nostru românescŭ, rĕsturnată va fi temelia desvoltării nóstre și delăturată va fi și ultima stavilă de apĕrare în rĕsboiulŭ de esterminare, ce s'a pornitŭ pe tótă linia în contra națiunei române dintre Tisa și Carpațĭ.

De aceea organulŭ nostru consciu de gravitatea luptei de esistență a Românilorŭ asupriți, a pledatŭ necurmatŭ cu tótă puterea convingerii sale pentru concentrarea tuturorŭ puterilorŭ nóstre în jurulŭ scólelorŭ nóstre, alŭ învěțămêntului și alŭ culturii nóstre naționale.

De aceea amŭ cerutŭ noi în cursulŭ timpului necurmatŭ dela Archiereii noștri și dela organele conducĕtóre ale confesiunilorŭ nóstre, ca sĕ'șĭ înțelégă odată marea lorŭ chiămare în mijloculŭ bisericei naționale române și a poporului românŭ, sĕ iésă odată din cerculŭ celŭ strîmtŭ confesionalŭ, ce li l'au prescrisŭ unŭ sistemŭ politicŭ, care din capulŭ locului a intenționatŭ a ne paralisa forțele naționale prin desbinare, și sĕ pășéscă pe câmpulŭ celŭ largŭ alŭ apĕrării naționale, conscii fiindŭ de misiunea națională a bisericii și a scólei române și de interesele lorŭ de esistență.

Legile dela 1868 însĕșĭ favorisau încâtva o acțiune comună națională pe terenulŭ bisericescŭ și scolarŭ, și nu trebuia decâtŭ ca Archiereii noștri sĕ se identifice cu causa poporului și cu interesele lui de desvoltare națională, și sĕ-șĭ dea mâna cu toții pentru o comună conlucrare între ei și cu poporulŭ.

Acésta era cu atâtŭ mai necesarŭ, cu câtŭ acelașĭ sistemŭ, care a lăsatŭ cultura nóstră națională pe mâna confesiunilorŭ, privea numai în Archierei pe representanții ei legalĭ, éră totŭ ce se petrece afară de cercurile archierescĭ era timbratŭ de „agitațiune periculósă în contra statului".

Și astădĭ numai Archiereii suntŭ, pe carĭ cei dela putere îi consideră ca singurii representanțĭ ai intereselorŭ națiunilorŭ nemaghiare, ér ceilalțĭ luptătorĭ naționalĭ suntŭ pentru ei numai „agitatorii", cărora le denégă orĭ-ce îndreptățire de-a representa causa poporului.

Acésta este sistemulŭ ungurescŭ de *divide et impera*, a cărui fatale urmărĭ le vedemŭ astădĭ, după ce n'amŭ fostŭ în stare sĕ-i punemŭ o resistență hotărîtă comună nicĭ chiar în cestiunea apĕrării bisericei și a scólelorŭ nóstre naționale!

Spre ilustrarea acestorŭ triste și fatale urmărĭ n'avemŭ decâtŭ sĕ pronunțămŭ unŭ singurŭ nume: *Beiușiulŭ.*

La Beiușiu s'a călcatŭ legea în diua mare, s'a violatŭ în modulŭ celŭ mai flagrantŭ autonomia bisericéscă și s'a atentatŭ la esistența învĕțămêntului românescŭ. Și în acéstă gravă cestiune, care era o cestiune generală națională și nu numai o cestiune a bisericei române unite, nicĭ măcar în sînulŭ acesteia n'a fostŭ cu putință a se pornì o acțiune puternică de apĕrare. Până într'atâta au têmpitŭ intrigile guvernanțilorŭ ungurĭ simțulŭ de comuniune și de conlucrare națională alŭ clerului nostru înaltŭ.

Două momente marĭ s'au ivitŭ în luptele nóstre mai nouĕ cu Ungurii: la 1865, când s'a ridicatŭ furtuna cea mare în contra autonomiei Transilvaniei și a drepturilorŭ nóstre naționale, și la 1879, când a doua furtună amenința sĕ nimicéscă și rĕmășițele acestorŭ drepturĭ, rĕmase încă din naufragiulŭ dela 1867/8, școlele nóstre românescĭ.

In amêndouĕ casurile n'a fostŭ posibilă o acțiune de resistență generală și puternică națională din causa rivalităților confesionale și pentru-că Archiereii noștri, carĭ erau pușĭ prin forța evenimentelorŭ și a împrejurărilorŭ în fruntea mișcării naționale, s'au feritŭ de a întra în atingere directă cu poporulŭ și de a pășì astfelŭ pe câmpulŭ apĕrării comune naționale și s'au mărginitŭ la o acțiune restrînsă oportunistă în cerculŭ celŭ strîmtŭ alŭ intereselorŭ confesionale.

La 1879 nicĭ representația la tronŭ a Archiereilorŭ în contra nouĕlorŭ planurĭ de maghiarisare nu s'a pututŭ face în comunŭ, căcĭ pe când bărbații poporului stăruiau sĕ-o facă posibilă, o parte dintre ei o pornì pe altă cale spre a cere o audiență separată la Maiestatea Sa, ér poporulŭ aflà numai întru târdiu că Archiereii „și-au făcutŭ datoria" fără de a mai apela la concursulŭ lui.

Urmarea a fostŭ, că Archiereii noștri s'au întorsŭ dela Viena și dela Pesta fără de nicĭ o ispravă și că, după ce încă în anulŭ acela legea reacționară a întratŭ în vigóre, cădŭ asupra lorŭ și a organelorŭ confesionale rolulŭ de a fi esecutorii ei.

Astădĭ contelui Csaky îi este dér ușorŭ de a afirma c'unŭ surîsŭ sarcasticŭ, că Archiereii noștri îi facŭ cea mai bună trébă, căcĭ mai întâiu ei adună banii pentru susținerea școlelorŭ confesionale, pe carĭ statulŭ și așa nu are mijlóce de a le susținé din visteria sa, alŭ doilea ei „în cerculŭ lorŭ de competență" îngrijescŭ și trebue sĕ îngrijéscă pentru lățirea limbei maghiare în acele școle; îi este ușorŭ de a lua „mĕsurĭ necesare" spre a face sĕ se esecuteze legea „cu cea mai mare rigóre" și acolo, unde acésta nu se întêmplă și așa organele nóstre bisericescĭ-școlare suntŭ condamnate de a bé paharulŭ amarŭ până în fundŭ, căutândŭ mereu cum sĕ le facă tóte mai bine pe voia ministrului de culte și de instrucțiune publică.

Acésta este adĭ de faptŭ situațiunea școlelorŭ nóstre.

Mai tristă și mai amenințătóre pentru noi nu putea sĕ fiă și cei ce mai sperau, că dóră dóră ne va fi posibilŭ a pune măcarŭ o parte din scólele nóstre, prin încordarea forțelorŭ nóstre materiale și intelectuale, la adăpostulŭ curentului cutropitorŭ de maghiarisare, au pututŭ sĕ se convingă din desbaterea dietală asupra bugetului cultelorŭ și a instrucțiunei publice din dilele aceste și cu deosebire din declarațiunile categorice ale ministrului de instrucțiune, că cei dela putere suntŭ firmŭ hotărîțĭ de a nu mai da nicĭ unŭ pardonŭ. Orĭ vomŭ maghiarisa noi înși-ne scólele nóstre, desvoltândŭ cuvenitulŭ zelŭ „patrioticŭ", orĭ décă nu ni-le vorŭ maghiarisa ei cu forța.

Rĕsboiulŭ de esterminare alŭ scólelorŭ nóstre naționale este dér declaratŭ pe față și grava întrebare, ce ni se impune este, ce vomŭ face acuma pentru apĕrarea lorŭ, căcĭ simțimŭ cu toții, că trebue sĕ le apĕrămŭ cu orĭ-ce jertfe, décă nu voimŭ sĕ renunțămŭ la esistența nóstră națională în acestŭ statŭ.

*) A se vedé nrii „Gaz. Trans." 257, 259, 260, 261 și 262 din 1893

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Miss Ina.

Din nemțesce, de *G. P.*

(Fine).

In Dumineca următóre érășĭ se dansà în Cocumella și la primulŭ dansŭ invità Ugo pe Miss Ina și o conduse în valurile plăcute ale valsului Dunărei. Ina era fericită — privirea plină de focŭ a dansatorului ei, îi colora obrajii cu o colóre purpuriă — inima îi bătea așa de tare, încâtŭ îi era frică sĕ nu o tradeze.

Câte-va dile după aceea, plecà Ugo Ferrari la Roma. Ina era nefericită — de nenumĕrate orĭ numĕra pe petalele florilorŭ, décă Ugo o iubesce și décă se va întórce curêndŭ! După două sĕptĕmânĭ veni o scrisóre dela elŭ pentru hotelierŭ, în care se ruga sĕ pregătéscă trei odăi frumóse pentru fratele sĕu și pentru unŭ domnŭ cu fiica sà. Trei dile după aceea sosiră toțĭ patru în Cocumella.

Séra făcù Ugo cu noii venițĭ o visită Englesilorŭ, și recomandă pe domnișóra, ca pe logodnica sa.

Miss Ina nu dise nicĭ o vorbă; ca unŭ vĕlŭ negru îi se puse pe ochĭ de-odată, și buzele ei tremurau. Ea se retrase mai departe de societate. Nimenea nu observase schimbarea sa și când Ugo îi vorbi, ea rĕspunse liniștită și amicalŭ. Și totușĭ cu o secundă înainte credea, că va muri!

De aicĭ înainte ea nu mai juca. Ugo dansa aprópe numai cu logodnica lui — o romană încântătóre—și totușĭ Miss Ina se bucura, când se întâlnea cu elŭ și când îi vorbea—ea îi dăduse inima pentru tot-déuna —în grațiă séu în disgrațiă...

III

Fusese o nópte furtunósă, o vijeliă se descărcase peste Sorrento cu fulgere și tunete. Plóia pătrunsese chiar și prin acoperișulŭ Cocumellei în diferite locurĭ prin camerele strĕinilorŭ; soneriile electrice sunau mereu, chelnerii și servitorii fugeau mereu în susŭ și în josŭ; era o învălmășélă în tótă casa.

Spre diuă totulŭ încetà, unŭ vêntŭ tare de cătră Nord-Ostŭ alunga norii de pe cerŭ, astfelŭ că în curêndŭ apărù bolta albastră a cerului. Sĕ rĕcorise așa de bine, toțĭ respirau cu nesațŭ aerulŭ celŭ curatŭ. Ca în tóte diminețile, așa și astădĭ se plimba lumea prin grădinele de portocalĭ ale Cocumellei și pe scările late, carĭ conduceau la marginea mărei. Astădĭ se audŭ până susŭ la hotelŭ, valurile furióse, ce se loveau de țĕrmŭ.

Marea înfuriată presinta unŭ aspectŭ magnificŭ; aprópe de țĕrmŭ galbenă închisă, mai departe verde deschisă și pe urmă până la orisontŭ albastră închisă. Valurile se ridicau până susŭ și păreau, ca nisce vêrfurĭ de arborĭ acoperite de zăpadă, pe urmă cădeau éră în adêncime. In drépta și în stânga țĕrmului erau stâncĭ, carĭ păreau, că stau de padă, și de carĭ se isbeau valurile cu unŭ vuetŭ asurditorŭ, astfelŭ, că spuma lorŭ stropea pretutindenĭ, ca nisce perle, și pe urmă cădeau éră-șĭ în apă.

Mica punte de pe țĕrmŭ era aprópe tótă acoperită de spuma valurilorŭ. Numai pentru a-șĭ face obiceiulŭ, pusese Don Michele, păditorulŭ băei, trei barace pentru scăldătorĭ, într unŭ colțŭ, pentru-că astădĭ nicĭ nu puté fi vorbă de scăldatŭ, negreșitŭ că elŭ nu perdea tocmai puținŭ astădĭ din causa asta. „Dér n'ai ce sĕ facĭ", îșĭ dise elŭ, „sĕ fimŭ veselĭ și sĕ ne aprindemŭ luleaua", și așa și făcù. De-odată însĕ fù derangeatŭ dela loculŭ sĕu și o voce forte îi strigà.

— „*Don Michele, possimao prendere il bagno oggi?*" (Putemŭ sĕ ne scăldămŭ astădĭ?)

— „*Ma no, Signorino, impossibile!*"

— „Adecă, pentru ce nu!" rĕspunse Ugo Ferrari, căcĭ elŭ era cu fratele sĕu, și amêndoi alergară într'o baracă, pentru a sĕ desbrăcà.

Și Miss Ina se scoborîse astădĭ cu mama sa la țĕrmŭ, totușĭ nu se putea scălda, pentru-că fù strictŭ oprită.

Cândŭ audì, că Ugo și fratele sĕu se pregătescŭ sĕ se lupte cu valurile mărei, ea se rugà așa de multŭ de mamă sa, până ce în sfîrșitŭ acésta îi permise, ca sĕ se desbrace și sĕ se plimbe pe la țĕrmŭ, în josŭ și în susŭ. Tóte rugămintele și insistențele lui Don Michele fură în zadarŭ, — căcĭ cei doi tinerĭ curagioșĭ se legănară pe punte și pe urmă se aruncară în valurĭ. Miss Ina se uità înspăimêntată la inotătorii, carĭ când apăreau de-asupra, cândŭ se cu-